

استان گلستان به مرکزیت شهر گرگان و با وسعت حدود ۲۲ هزار کیلومتر مربع می باشد. موقعیت جغرافیایی این استان به قرار زیر می باشد. از شمال به جمهوری ترکمنستان - از غرب به استان مازندران و دریای خزر - از جنوب به استان سمنان منتهی می شود. این استان دارای هفت شهر به نام های گرگان - بندر ترکمن - بندر گز - علی آباد - کردکوی - گنبد کاووس و مینو دشت و دارای ۱۶ شهر و ۱۶ بخش و ۴۵ دهستان می باشد. در این استان اقوام مختلفی همچون ترک - ترکمن - بلوچ و قزاق - فارس - سیستانی و مازندرانی زندگی می کنند . صنایع دستی

در استان گلستان نیز همانند سایر استانهای کشورمان، تولید صنایع دستی خاص منطقه رایج است که مهمترین آنها قالی، گلیم، پلاس و جاجیم، ساخت زیورآلات، سوزندوزی، ابریشم دوزی و نمد مالی است.

قالیبافی:

عمده ترین صنایع دستی رایج در استان گلستان، قالی بافی است که صرفاً در بین زنان ترکمن رایج است. زنان و دختران ترکمن از روزگاران بسیار کهن به قالیبافی اشتغال داشته و این هنر را از نسلی به نسل دیگر انتقال داده اند و نیز یکی از عمده ترین راههای معیشت در بین ترکمانان، قالی بافی بوده است.

در ایران بهترین قالیهای ترکمن به وسیله ایل تکه بافته می شود که مرکز اصلی این ایل در چهارده فرسنگی شمال غربی گنبد کاووس است. ایل آتابای و ایل جعفر بای نیز در بافت قالیهای نفیس مشهورند.

قالی و قالیچه های ترکمنی به طور کلی دارای گره ترکی باف است که به طور عمده بر روی دستگاههای افقی بافته می شود ولی در حال حاضر بخاطر بهداشتی نبودن دارهای افقی، سعی می شود تا از دارهای عمودی استفاده شود. در رنگ آمیزی قالی های ترکمن گرچه رنگهای لاکه و عنابی بیشتر به چشم می خورد، ولی از رنگهای سفید، سیاه، سورمه ای، شتری و دیگر رنگها هم که تزیین بافته ها را بیشتر می کند، استفاده می شود. در گذشته برای رنگرزی بافته ها از گیاهان طبیعی استفاده می شد و همانند سایر مناطق ایران از پوست انار، روناس، نیل، زردچوبه، انواع گیاهان صحرایی و از چوب بویا یا بویه و بخصوص از قرمز دانه که نام حشره ای است، استفاده می شد ولی در حاضر بعضاً رنگهای بی ثبات شیمیایی، جای آنها را پر کرده اند. منشأ نقوش قالیهای ترکمن، مظاهر طبیعت و محیط زندگی ترکمانان بوده است. نقش شاخ قوچ که نشانی از قدمت و باروری است، نقش عقرب به عنوان دفع شر و نقوش پرنده گانی چون قو و حیواناتی نظیر اسب در قالی ترکمن مشهورند. طرح قالیهای ترکمنی بیشتر شکسته و هندسی است و قرینه سازی نقوش از ویژگیهای آن است.

جواهرات ترکمن:

از میان عشایر ایران، هیچ یک همانند ترکمن ها، هنر جواهر سازی را به کمال نرسانده اند. زنان ترکمن از کودکی با انواع زیورهای طلا، نقره و سنگهای تزئینی آشنا شده و خود را با آن می آرایند. استفاده از زیور در نزد ترکمن ها نه تنها جنبه خود آرای و تزئینی داشته و دارد، بلکه از جنبه اقتصادی و فرهنگی نیز حائز اهمیت بوده است. از نظر فرهنگی، زیور آلات ترکمن ها به واسطه آویز های مختلف در هنگام حرکت، ایجاد سروصدا می کرده است که بیانگر قسمتی از فرهنگ آنها است. طلسم ها و طومارها که حامل ادعیه می باشند و قاب های قرآن که به گردن می آویزند، جنبه های اعتقادی استفاده از زیور آلات نزد ترکمن ها را روشن می سازند.

از میان طوایف ترکمن، پوشاک و زیورهای بانوان طایفه " تکه " مفصل تر و زیبا تر است و تعداد قطعات آن بیشتر از طایفه " یموت " است.

موارد استفاده از زیور آلات ترکمن:

زنان ترکمن علاوه بر زیورهایی که به کلاه و روسری خود می آویزند، برای تزئین موهای خود نیز زیورهایی خاص دارند. به طور مثال سکه ها و اشکال هندسی نقره ای به وسیله حلقه های نقره ای به یکدیگر وصل می شوند و در لابه لای موها بافته می شوند و یا نقش های قلبی شکلی که به وسیله رشته ای بین دو بافته مو در پشت سر وصل می شود و گاهی بلندی آنها تا کمر میرسد.

از تزئینات گردن و سینه، گل یقه، گوشواره، دستبند، تلفیقی از انگشتر و دستبند، تزئینات پیراهن، کت و نیز تزئینات خاصی که بر روی وسایل مورد استفاده زنان نظیر شانه، انگشترانه و ابزار نخ ریزی انجام می گیرد را می توان نام برد. مردان ترکمن هم از زیورآلات خاص خودشان نظیر انگشترهای نقره و طلا، کمربندهای نقره ای، خنجر، شلاق اسب استفاده می کنند. اسباب بازیها ی کودکان و لباس آنان نیز با زیور آلات تزئین می شود.

نمد مالی:

یکی دیگر از رشته های صنایع دستی رایج در استان گلستان، نمد مالی است که بیشتر برای استفاده شخصی تولید می شود و برخلاف سایر مناطق ایران که نمد مالی کاری مردانه است، در استان گلستان و بخصوص در بین ترکمانان نمد مالی و تولید محصولات نمدی به وسیله زنان انجام می شود. نقش نمدها خطوط منحنی دارد و به نام های " چشم شتری "، قوچ، عقرب زرد و تیرانا خوانده می شود. نمد خوب را از پشم بهاره گوسفند تهیه می کنند و زنان هنرمند نقش شاخ قوچ را بر روی آن می اندازند.

انواع نمدهای تولید شده مورد مصرف مختلفی دارد، از قبیل نمد زیر پایی، نمدی که دور آلاچیق می پیچند و نمد شولا که چوپانان به خود می پیچند.

سوزندوزی:

از دیگر رشته های صنایع دستی رایج در استان گلستان، سوزندوزی است که تماماً توسط زنان و دختران هنرمند انجام می شود. آنان با دقت و ظرافت، با نخ های رنگین، بر روی عرقچین کودکان و مچ شلوار، دور یقه و سر دست پیراهن زنانه را سوزندوزی کرده، نقش های زیبایی می آفرینند.

سایر تولیدات صنایع دستی استان گلستان را سفال و سرامیک سازی، هنرهای مرتبط با چوب نظیر منبت، معرق و ساز سازی، طراحی فرش و محصولات بافتنی تشکیل می دهند.